

fotografija: Michał Jędrzejowski

Ana Šturm

Sonja Prosenc
»Za razliko od filma Drevo, ki je bil zelo statičen, pravzaprav zakoreninjen kot drevo, bo Zgodovina ljubezni precej bolj fluidna.«

Kratka filma **Jutro** (2012) in **Impromptu** (2015), dokumentarec **Mož s krokarjem** (2012) in celovečerni prvenec **Drevo** (2013) so le nekateri najvidnejši naslovi ene najuspešnejših slovenskih režiserk, ki bi, če bi bile okoliščine drugačne, lahko postala tudi fizičarka. V osnovni šoli je blestela pri pisanju spisov, trenirala je plavanje, strast do potovanja in odkrivanja neznanega sveta pa sta jo prek študija novinarstva in krajšega postanka na priznanem podiplomskem programu scenaristike TorinoFilmLab na koncu pripeljala do filma.

S prijateljem in sodelavcem Rokom Sečnom sta po končani fakulteti ustanovila produkcijsko hišo Monoo. Ožji ustvarjalni tim omenjene produkcije poleg Sonje in Roka sestavlja še direktor fotografije Mitja Ličen. Več kot očitno je, da se ekipa dobro razume in kreativno dopolnjuje. Tudi najnovejši projekt, o katerem sva se s Sonjo pogovarjali pred njenim odhodom na Norveško, kjer bo nekaj mesecev preživela v družbi montažerke Fride Eggum Michaelsen, razvijajo skupaj.

Zgodovina ljubezni skozi intimno zgodbo problematizira stanje družbe – čustveno odtujenost in nihilizem – in je prva slovensko-italijansko-norveška koprodukcija oziroma prvi slovenski film, ki ga sofinancira Norveški filmski inštitut. Sonja je vlogo protagonistke Ive, ki se po mamini smrti sooča s težko izgubo in z vstopom v svet odraslih, zaupala Doroteji Nadrž, ki smo jo med drugim lahko videli v **Razrednem sovražniku** (2013, Rok Biček). Ob Doroteji v filmu zaigra tudi eden največjih zvezdnikov norveške kinematografije, Kristoffer Joner.

Kdaj je začel nastajati scenarij za *Zgodovino ljubezni*?

Ta scenarij sem začela pisati že pred *Drevesom*. Takrat je bil fokus še na glavnem moškem liku, kasneje pa se je prestavil na ženski lik, saj me je začelo bolj zanimati doživljanje z njene strani. Zanimalo me je, na kakšen način se lahko povežeta dva človeka, ki se ne poznata in nimata prav nič skupnega, razen te ogromne izgube. Tudi zato sem želela, da je moški lik tujec v našem okolju, da s seboj ne nosi nobene prtljage, s katero bi Ivo obremenjeval. Njuna edina skupna točka je izguba ljubljene osebe.

Ko smo zaključili z *Drevesom*, sem si zelo želela vrniti se k temu projektu, k temu scenariju. To je bilo tudi obdobje, ko sem precej premišljevala o – vsaj zame – moteči zahtevi današnje družbe, da bi bili vsi ekstrovertirani, neprestano dobre volje, nasmejani, *easygoing* in neproblematični za okolico, kar do neke mere (ne)zavedno reflektiram v filmu. Razlog je bil tudi, da sem to sama občutila kot breme med snemanjem filma *Drevo*, med katerim sem se hkrati soočala sama s sabo in s smrtjo, s počasnim umiranjem meni zelo ljube osebe. O tem seveda nisem razlagala širši ekipi, sem pa vsekakor čutila pritisk, o katerem sem prej govorila.

Film je že v fazi razvoja pritegnil veliko zanimanja, sprejet je bil na številne *pitche* in delavnice. Je šlo za dobro taktiko ali pa ste imeli pri vsem skupaj tudi nekaj sreče?

Mislím, da se je oboje nekako poklopilo. Prednost naše produkcije je v tem, da ne čakamo na finance, ampak se najprej lotimo dela. Takoj po *Drevesu* smo tako začeli delati na tem filmu. Ko sem še razvijala scenarij, smo ga že prijaviteli – in bili tudi sprejeti – na delavnico Midpoint, ki poteka v okviru praške akademije FAMU. Tam smo dobili lepo priložnost, da ga predstavimo selektorjem drugih pomembnih koprodukcijskih forumov.

Zgodovino ljubezni sva z Rokom med drugim predstavljala tudi na javnem *pitchu* v Trstu, na katerem je bilo okrog 300 ljudi. Malo so se nama tresla kolena, ampak predstavitev je bila dobra in projekt je pobral kup nagrad. Rok je prav zaradi te predstavitve dobil vabilo in štipendijo za udeležbo na delavnici EAVE, ki je ena najpomembnejših evropskih postojank za producente. Tam je spoznal tudi norveškega producenta, ki mu je bil naš projekt zelo všeč in je želel pri njem sodelovati. Poslal nam je svojo ekipo in predstavil Kristofferja Jonerja. Tako je bilo s tem projektom: kjerkoli smo ga predstavili, je bil zanj nekdo zainteresiran.

Film ste snemali letos poleti. Je vse potekalo gladko ali ste imeli tudi težave?

Prvi teden snemanja je padal dež, ampak smo imeli srečo, da smo takrat večinoma snemali v interjerju. Je pa vreme poskrbelo za drugo zanimivo dogodivščino. Močan veter je namreč odpihnil streho ene od lokacij, ki smo jo imeli

predvideno že več mesecev pred začetkom snemanja: bazen oziroma zaprti bazen s skakalnim stolpom, kakršnih pri nas ni. Šlo je za bazen v Trstu, ki po tej nezgodi ni bil več primeren za snemanje, tako da smo morali zelo hitro poiskati novo lokacijo. Na koncu smo pristali v Bolzanu. Čeprav nas je skrbelo, da ne bomo našli enako dobre lokacije, pa nam je bil na koncu Bolzano veliko bolj všeč. Včasih imaš srečo v nesreči. Je pa seveda vse skupaj povzročilo ogromno skrbi in napora pri organizacijski logistiki.

Snemali ste na različnih lokacijah v Sloveniji in Italiji. So kraji v filmu realni, je Ljubljana res Ljubljana, ali pa je vse skupaj bolj abstraktno, nedefinirano?

Film je razdeljen na dve glavni lokaciji – ena je mesto, druga je narava. Lokacije narave so bile raztresene povsod, od okolice Ljubljane do Soče na italijanski strani, gozdov ob Soči ... Mesto je večinoma posneto v Ljubljani, interjer hiše pa smo snemali v Stari Gorici. V mojih filmih so kraji vedno precej nedefinirani. Lokacije iščem glede na potrebe filma, zdi se mi pomembno, da odsevajo emocije in ton oziroma trenutno čustveno stanje likov, zato se pri iskanju primernih krajev ravnam bolj po tem.

Glavni lik trenira skoke v vodo, dogajanje se odvija v in ob bazenu, pa tudi ob Soči. Sodeč po vizualnem gradivu se zdi, da je voda eden pomembnejših elementov tvojega filma.

Ja, voda je res zelo pomemben element. Kot bivša plavalka (op. a. obe s Sonjo sva trenirali plavanje) sama veš, kako te to zaznamuje, ko toliko časa preživiš v vodi oziroma v nekem v elementu, znotraj tega elementa, da začneš zaradi tega drugače razmišljati. Ko plavaš, imaš ogromno časa, da si sam s sabo, dobesedno si ločen od vsega. Element vode ima v filmu tako stvarne implikacije kot tudi simbolni pomen in na nek način pripomore k čustveni ponotranjenosti ter izolaciji od okolja, ki je pri naši protagonistki že sicer velika, saj gre za osebo, ki slabo sliši. Tu se bomo igrali tudi z Ivinim subjektivnim zvokom, s trenutki, ko se znajde brez svojega slušnega aparata.

Zgodovino ljubezni, 2017, fotografije: Mitja Ličen

Sta se z direktorjem fotografije odločila tudi za poseben vizualni pristop?

Pomembno je, da se motiv vode prenese tudi v formo. Za razliko od filma *Drevo*, ki je bil zelo statičen, pravzaprav zakoreninjen kot drevo, bo *Zgodovina ljubezni* precej bolj fluidna. Poleg tega strukturo določajo psihična stanja in doživljanje protagoniste, torej ne gre za neko linearno pripovedovanje, ampak zgodbo določa to, kar ona čuti. Dramaturško linijo film vleče skozi njeno notranje doživljanje in ne toliko skozi zunanje akcije in dogajanje.

Kako si izbrala ekipo, s katero si delala, si imela pri izboru kake omejitve?

Glede glavnih igralcev, Doroteje Nadrah in Kristofferja Jonerja, je bila izbira jasna že mesece pred snemanjem. Za Mateja Zemljiča smo se odločili dokaj pozno, bil je res veliko odkritje – letos je zaigral v dveh filmih, poleg našega še v *Posledicah* Darka Štanteta. Za Mitjo (op. a. direktorja fotografije) je bilo jasno, da bo v ekipi, saj delava kot tandem. Med snemanjem sem rada opazovala, kako je maska Alenke Nahtigal vplivala na igralce in njihovo igro – nekateri masko potrebujejo bolj kot ostali, pri drugih sploh nima nobenega učinka, ali pa to vlogo prevzamejo kostumi. Te je v filmu oblikoval Leo Kulaš.

Montažerka je bila zaradi norveške koprodukcije omejitve, v resnici pa velika pridobitev. Med montažerji, ki so jih norveški partnerji predlagali za naš projekt, sem izbrala Frido. Na lanskem LIFFu sem čisto slučajno gledala film,

ki ga je zmontirala, *Nenaravno* (Mot naturen, 2015, Ole Gjaever, Marte Vold), in zdi se mi, da je res super oseba za ta film, poleg tega pa je tudi njej projekt všeč. Prvo verzijo bo naredila sama, da se seznanim z gradivom, nato pa se ji za nekaj mesecev na Norveškem pridružim tudi jaz.

Kakšni so prvi vtisi oziroma izkušnje sodelovanja z norveško ekipo?

Vsak nov človek, s katerim delaš, ti odpre nov horizont – če imaš srečo oziroma če to iščeš. Kristoffer me je fasciniral že lani avgusta, ko je na pobudo norveškega producenta prišel na testno snemanje, kjer smo preverili, ali se sploh ujema z našo igralko. Prišel je bolj pripravljen kot mi vsi. Imel je naštudiran scenarij, lik, nekaj tednov pred testom je hotel vedeti, katere tri prizore bomo snemali. Ko je prišel z letališča, je šel po kosilu s producentom takoj v hotel, da sta vadila dialoge.

Gre za profesionalizem na neki čisto drugi ravni, kot smo je vajeni pri nas. Na testno snemanje je prišel tako pripravljen, kot da bi z njim delala že dva meseca. S tem je tudi meni ponudil nekaj, ta svoj kompleksni lik, ki sva ga potem skupaj secirala in skicirala. Z njim je bil res užitek delati, tudi Matej in Doroteja sta se od njega ogromno naučila.

Pri nas tako raven profesionalizma srečamo le redko. Lahko Jonerjev način dela primerjaš z našim?

Tukaj se moramo najprej zavedati Kristofferjevega privilegija, da je lahko samo filmski igralec. Za sabo ima več kot 50 filmov, dela samo filme. Povedal mi je, da je poskusil tudi v

Zgodovina ljubezni, 2017

gledališču, ampak je hitro ugotovil, da to ni zanj, da ga ne zanima toliko kot film. Zato se je osredotočil na filmsko igro in res veliko dela na tem – to je zagotovo eden od razlogov, zakaj ima tak pristop.

Poleg tega je kinematografija na Norveškem zelo dobro razvita, pa tudi uspešna, kar samo po sebi prinese določene prednosti in višjo raven profesionalizacije. Težko je primerjati način dela in njihove pogoje z našimi, pravzaprav jih niti ne bi bilo pošteno primerjati. Je pa to vsekakor način, h kateremu bi morali stremeti.

Zgodovina ljubezni je tvoj drugi celovečerec. Si se tokrat kot režiserka počutila kaj drugače; je bilo kaj lažje, kaj težje? So bili še vedno prisotni isti strahovi?

Lažje mi je bilo predvsem zato, ker je bilo tisto, kar sem videla na monitorju, dosti bližje tistemu v moji glavi – ali pa vsaj zelo blizu, česar pri prvem filmu nisem tako močno občutila. To se mi je zdela res najbolj občutna razlika. Strahovi pa so prisotni skozi ves proces ustvarjanja, strah je s tabo ves čas, ko se ukvarjaš s filmom. So nihanja in dvomi. Ne gre za tremo, ampak bolj za nekakšno vznemirjenje, podobno kot na faksu pred izpitom, ko si se moral dokazati, ampak je bilo v bistvu tako fino vznemirjenje, veliko je adrenalina. Se pa iz filma v film učiš in zdi se mi, da nekako vsakič bolje razumem, kako bodo neke določene stvari, ki jih naredimo na filmu, učinkovale na gledalca, vsakič za korak bolje vem, na kakšen način prenesti to, kar želim.

Gre za prvo italijansko-slovensko-norveško koprodukcijo – kaj konkretno to pomeni za tvoj film?

Zame kot režiserko je bila največja pridobitev, da smo ta film lahko posneli s Kristofferjem Jonerjem in da ga lahko montiram s Frido, je pa seveda film tudi čisto z vidika distribucije s tem veliko pridobil. Zagotovljeno ima prikazovanje po vseh koprodukcijskih državah, v Italiji ga je že odkupila tudi televizija. Produkcijsko bo zagotovo precej bolj opazen, kot je bilo *Drevo*, kar pomaga pri tem, da (pravi) ljudje zanj sploh izvedo. In če vedo zanj, ga selektorji festivalov v množici filmov opazijo ter si ga dejansko pogledajo, kar ima za uspeh filma lahko zelo velik pomen.

Kaj se bo s filmom dogajalo zdaj?

Nekaj časa bo v montaži na Norveškem, končali naj bi jo do božiča. Ko bo slika zaklenjena, bo na vrsti postprodukcija zvoka, ki jo bomo delali v Italiji in v Ljubljani. Hkrati bo potekala tudi postprodukcija slike, grading, ki ga bo Mitja prav tako delal na Norveškem, z norveškim koloristom. Tudi glasba je v glavnem že izbrana, k sodelovanju smo povabili duo Silence. Z Borisom Benkom in Primožem Hladnikom bomo glasbo na novo posneli v Stavangerju, s tamkajšnjim simfoničnim orkestrom. Do konca nas čaka še kakih 7, 8

mesecev zelo resnega dela. Film bo predvidoma končan spomladi 2018, v Sloveniji pa ga bo najverjetneje mogoče prvič videti jeseni, na Festivalu slovenskega filma.

Se že veseliš, da boš nekaj časa preživela na Norveškem? Misliš, da bo tamkajšnje okolje vplivalo na ton filma?

Film, ki ga delaš, na vsakem koraku raste in se razvija, je kot nek samostojen organizem, tako da se skozi proces dela vedno odpira polje za presenečenja in za različne vplive. V tem je čar ustvarjanja.

Se pa že zelo veselim, da bom imela v novem okolju poleg dela na filmu tudi dovolj časa za pisanje. Ko se dolgo ukvarjaš z neko stvarjo, je dobro, da jo na neki točki pogledaš z distance. In pri tem mi zelo pomaga, da se lotim pisanja nečesa novega, se mentalno prestavim v neko drugo zgodbo in se nato vrnem nazaj k aktualnemu projektu. Pisanje mi pomaga, da resetiram svoje misli. Sicer bi pomagalo tudi, če bi si vzela počitnice in šla nekam na morje, ampak to je trenutno nemogoče. Zato vmes raje kaj napišem in sem resetirana v nekaj dneh. **E**